

Sashiko, wat is dat eigenlijk?

Sashiko (spreek uit: sash-ko, met een heel kleine i) betekent steekje. Als je de techniek ziet dan kun je het geen steekJE noemen, maar een flinke steek. Het is ontstaan in Japan. Heel vroeger, wel tot de 15^e eeuw, werd kleding gemaakt van verschillende lagen zelf gesponnen en geweven houtachtige blad, zoals hennep en bamboe. Die lagen waren wel nodig, want het noorden van Japan is erg koud en hennepblad geeft weinig warmte. De lagen werden aan elkaar gezet met sashiko-steken en ook het verstelwerk werd op die manier gedaan. In 1600 werd de katoen ingevoerd vanuit China, daarmee kwamen ook de patronen. Toen de katoen goedkoper werd, ging ook de werkende klasse gebruik maken van katoen. De voering bestond meestal uit oude lapjes van restanten kleding en dekbedden. Verven deden de vrouwen ook zelf. Alles werd gemaakt in indigo-blauw, de enige kleur die zij mochten dragen. De Japanners zijn nog steeds meesters in het maken van de mooiste indigoblauwe stof. De ambachtslieden en de 'gewone' mensen mochten van de overheid geen gekleurde kleding dragen, dat was weggelegd voor de welgestelden en de rijken. Dat duurde tot laat in de 19^e eeuw. Er waren veel arme mensen in Japan, maar ook zij wilden wel graag iets moois aan. De vrouwen vonden daar iets op en maakten patronen, die te maken hadden met de gewone dingen van het leven om hen heen, en alles had een betekenis. Visnetten, voor de vissers in het noorden van Japan, betekende een rijke vangst, dus welstand; putdeksels betekende: waterbronnen, dus bron van leven; pruimenbloesen betekent de overgang van winter naar lente; het doorlopende patroon 'tien' betekent eeuwigheid, een doorlopende bron van energie. En zo kan ik doorgaan, want er zijn wel honderden patronen. Veel patronen kwamen met het boeddhisme mee uit China, zoals het patroon 'de 7 geluksgoden van Boedha'. De 7 goden komen overal voor in Japan en China, als plaatje, als karikatuur en ook als patroon.

De oudst bekende sashikopatronen stammen uit de dertiende eeuw. De huizen in Japan werden van hout gemaakt. Er was vaak brand, een kachel hadden de mensen niet. Er werd gestookt in een ijzeren pot, die in een kuil in de grond werd gezet. Men zat er op de grond omheen aan een laag tafeltje. Daarop lag een kleed, en je stopte je benen onder het kleed, en zo bleef je een beetje warm. Dat er vaak brand was laat zich wel raden. Er waren dus veel brandweerlieden. Zij droegen heel dikke mantels, soms wel van 12 lagen stof, die werden aan de buitenkant natgemaakt voordat ze een brand gingen blussen. De mooi geborduurde sashiko-binnenkant werd zichtbaar als er een parade werd gehouden.

Maar ook de rijke lieden gebruikten sashiko. Zij brachten de motieven aan op hun prachtige zijden en rijk gekleurde kleding. Meestal werd er achter op hun buitenste kimono een familiewapen geborduurd. Als je in de stad was kon je aan het familiewapen zien tot welke familie iemand hoorde. En zo is sashiko een onderdeel geworden van de Japanse cultuur. Toen de werkende klasse eenmaal gekleurde kleding mocht dragen, was sashiko een lange tijd niet langer van grote betekenis. Maar in de vorige eeuw, vanaf 1920 tot aan de oorlog en later vanaf de jaren zeventig werd sashiko weer toegepast. Gelukkig waren er nog 'oma's die de kunst nog beheersten en het door konden geven aan hun (voornamelijk) kleindochters, en zo werd sashiko van noodzaak Kunst.

De verschillende provincies in Japan hadden ieder hun eigen manier om sashiko te gebruiken. In het noorden werden vooral veel lagen op elkaar genaaid, met voering ertussen, maar in het midden en zuiden, waar het veel warmer was, werd op enkele stof genaaid, soms op 2 lagen, maar geen voering ertussen.

Vorig jaar heb ik een cursus gevolgd bij een Japanse 'meester' en dit jaar gaf hij een masterclass voor docenten, ook daar heb ik weer veel geleerd.

Tot nu toe werkte ik vooral in 3 lagen in patroon sashiko (moyozashi), dit jaar heb ik weer met 3 lagen gewerkt, maar dan op witte stof met bijna wit- of heel licht gekleurde garens in een andere techniek, de zogenaamde losse-steek-techniek (hitomezashi).

Atsushi Futatsuya heeft ons geleerd deze methode op enkele laag te gebruiken, zoals door zijn firma in Takayama in Japan wordt gedaan, daar worden voornamelijk grote stukken met sashiko gestikt, alles met de hand.

Zelf ben ik geïnteresseerd in Japan sinds mijn Middelbare schooltijd, ik heb toen 3 jaar gecorrespondeerd met een Japanse jongen uit Tokyo; in 2004 volgde ik mijn eerste sashikocursus, en sindsdien ben ik er niet meer mee gestopt. Sinds een jaar of 3 geef ik workshops, waarbij ik vooral veel voldoening heb in het overbrengen van de kennis aan anderen.

Voor mij is het nog altijd een fijne techniek, het komt heel dicht aan de basis wat mensen echt nodig hebben, kleding en huishoudtextiel, sterk en warm, en nog mooi ook.

Kijk eens op de site van Susan Briscoe <http://www.susanbriscoe.co.uk>, zij heeft veel onderzoek gedaan in Japan naar de oorsprong van Sashiko en heeft er een aantal boeken over geschreven.

En kijk dan gelijk op de site van de Japanse 'meester': <http://hidasashiko.com> .

Lidewij Uiterwaal-Damen
September 2012